

Jätteiden lajittelu ja muut kansalaisten kiertotaloustoimet: Kiertotalousbarometrin 2023 tuloksia

Kati Pitkänen

KiSun kiertotalouskahvit 18.1.2024

Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute

Kiertotalousbarometreillä seurataan yritysten ja kansalaisten kiertotaloustoimia ja asenteita

- Osa Kiertotalouden strategisen ohjelman määrittelemää kiertotalouden seurantaa
- Circwaste-hanke yhteistyössä: YM, TEM, Sitra, Tilastokeskus
- Seuranta määräajoin
- Kansalaisbarometrin tavoitteena selvittää miten eri kiertotalouden osa-alueet näkyvät kansalaisten arjessa:
  - Jätteiden lajittelu, ostokäyttäytyminen, käyttöiän pidentäminen, uudelleenkäyttö, jakamistalous ja yhteiskäyttö
- **Tulosraportti:** <http://hdl.handle.net/10138/569826>

Barometrin toteutus

- Push-to-web –väestökysely helmi-maaliskuussa 2023
- 15-86-vuotiaat
- Vastausmahdollisuus suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi
- Otos 5000, hyväksytyjä vastauksia N=975, vastausprosentti 19,5 %
- Aineistossa ylliedustettuna erityisesti yli 65-vuotiaat

taloustutkimus Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute

Ympäristöministeriö
Ministry of the Environment

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

[Lomakenumero]

Hyvä vastaanottaja,

Suomen ympäristökeskus toteuttaa yhteistyössä ympäristöministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön kanssa vuonna 2023 kiertotalouden barometrin. Barometrin tarkoituksena on mitata kansalaisten kiertotalouteen liittyviä asenteita ja arkista käyttäytymistä.

Vastaamalla kyselyyn vaikutat merkittävän kansallisen tietopohjan kertymiseen. Tuloksia hyödynnetään kiertotalouden kehittämisen arvioinnissa ja toimenpiteiden suunnittelussa.

Vastaamisen ei edellytä kiertotalouteen liittyvää asiantuntemusta. Juuri sinun vastauksesi on tärkeä! Lisätietoja tutkimuksesta löydät tutkimussivustolta www.kiertotalousbarometri.fi.

Osallistuminen on helppoa – vastaa verkossa!

Vastaajien kesken arvotaan viisi sadan euron arvoista sähköistä lahjakorttia.

Lisätietoja: www.gogift.io

Näin vastaat kyselyyn tietokoneella, tabletilla tai älypuhelimella:

1. Avaa lomake QR-koodilla tai mene tietokoneella, tabletilla tai älypuhelimella osoitteeseen: kiertotalousbarometri.fi
2. Syötä kirjautuskoodi [Salasana]
3. Täytä kysely, vastaukset tallentuvat automaattisesti.

Pyydämme vastaamaan seuraavan kahden viikon aikana.

Lisää tietoa tutkimuksen toteutuksesta löydät alapuolelta.

Ystävällisin terveisin,
Syke ja Taloustutkimus

Jätteiden lajittelu

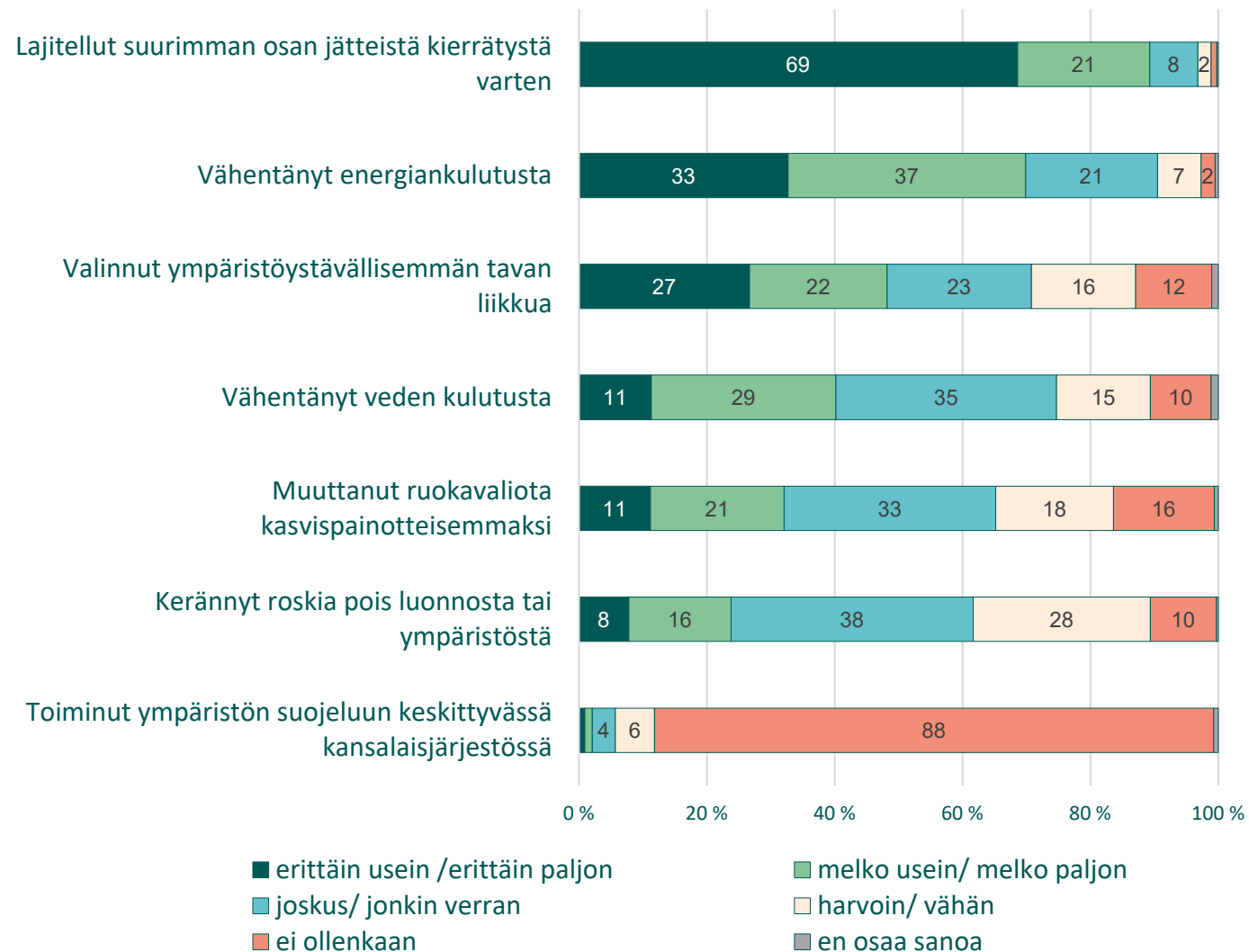

Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute

Jätteiden lajittelu on kansalaisten yleisin ympäristöteko

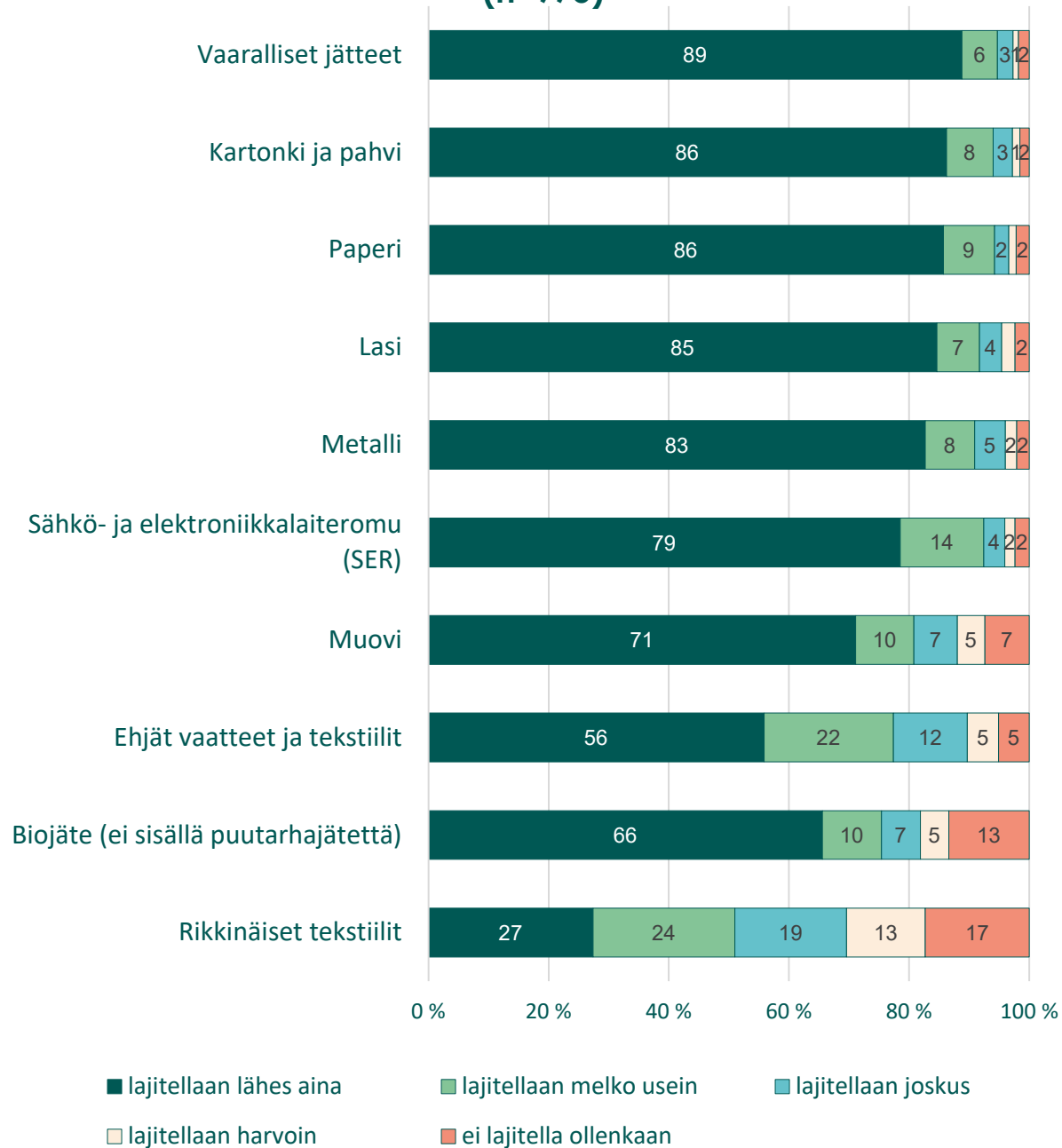
Mitä seuraavista ympäristöön liittyvistä toimista olet tehnyt viimeisen 12 kuukauden aikana? (n=975)

- 89 % kertoo lajitelleensa jätteet usein ja 97% vähintään joskus
- Lajittelu selvästi yleisempää kuin muut ympäristöön liittyvät toimet

Mitä jätteitä kotitaloudessasi lajitellaan erikseen?

(n=975)

Jätteiden lajittelussa eniten petrattavaa on biojätteen, muovien ja tekstiilien osalta

Kotitalouksien lajittelukäyttäytyminen (household recycling behaviour)

Henkilökohtaiset tekijät (personal):

- Ikä, sukupuoli, koulutus, sosio-ekonominen asema
- Asumismuoto, asuinalue
- Asenteet, motiivit, normit, sosiaalinen paine

- Korkeasti koulutetut ja keski- ja korkeatuloiset innokkaampia kierrättämään
- Naiset miehiä aktiivisempia
- Ristiriitaisia tuloksia iän ja asuinympäristön osalta
  - nuoret vs. keski-iän ylittäneet tai iällä ei vaikutusta
  - Kaupunki vs. maaseutu
  - Omakotitalo vs. kerrostalo
- Henkilökohtaiset asenteet, ympäristötietoisuus ja –motivoituneisuus vaikuttavat positiivisesti
- Henkilökohtaiset asenteet merkittävämpiä kuin sosiaalinen paine (...mutta lapsilla mahdollisesti merkitystä)
- Yhteisöllisyys asuinalueella lisää asukkaiden kierrätysintoa
- Jos kierrätyksestä tulee tapa, siitä on vaikea luopua

Tilanteiset tekijät (situational):

- Lajittelupisteiden ja kierrätysinfrastruktuurin saatavuus ja saavutettavuus,
- taloudelliset kannustimet, informaatio

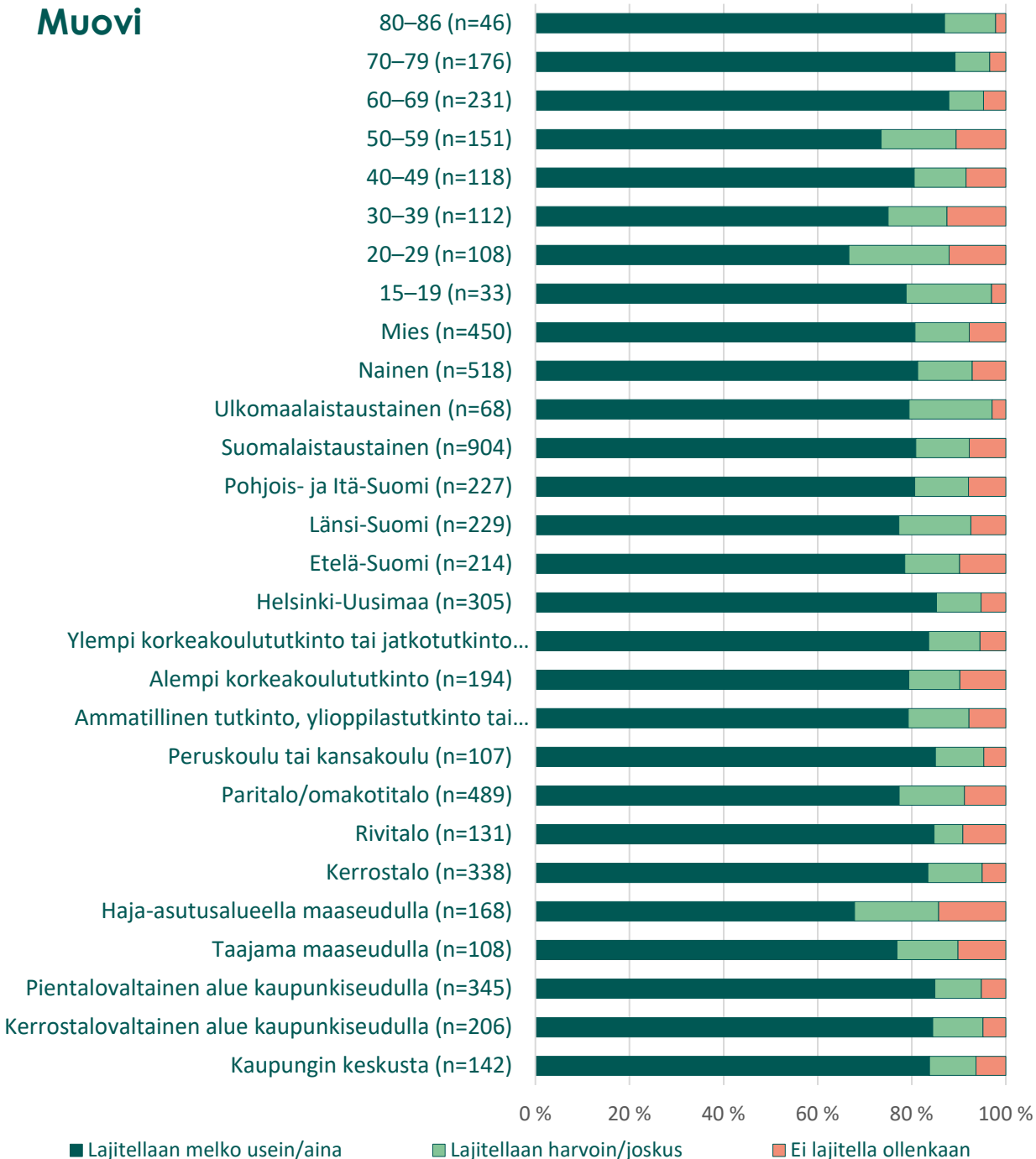
- Mitä helpommaksi ja mukavamaksi lajittelu koetaan, sitä todennäköisemmin lajitellaan
- Onko lajittelupisteitä ylipäänsä olemassa ja missä kunnossa ne ovat? Lajittelupisteiden helppokäyttöisyys/design, lajitteluohjeiden ymmärrettävyys?
- Mitä lähempänä lajittelupiste sijaitsee, sitä todennäköisemmin lajitellaan
- Miten hankalaksi lajittelu kotona koetaan (onko riittävästi tilaa, miten paljon aikaa vie)
- Panttijärjestelmät: tehokkuus riippuu mm. pantin suuruudesta ja miten hyvin järjestelmä tunnetaan
- Pay-as-you-throw-järjestelmistä ristiriitaisia tuloksia - voi lisätä jätteiden dumpausta järjestelmän ulkopuolelle
- Muut kuin taloudelliset tekijät merkittävämpiä
- Tieto tärkeää, esim. kampanjoilla ja koulutuksella vaikutusta
- Erityisesti kriittisille kotitalouksille tärkeää tietoa siitä, minne lajiteltu jäte päätyy

- **Tutkimuksissa suurta vaihtelua riippuen tutkimusasetelmasta ja -menetelmistä**
- **Eri tekijät merkittäviä eri maissa ja kulttuureissa**
- Pääosa tutkimuksista toteutettu maissa, jossa kierrätysinfra kehittyntä

Lähteet: Miliute-Plepiene ym. 2016; Miafodzyeva & Brand 2013; Li ym. 2019; Barr ym. 2003, Lopez-Mosquera ym. 2015, Naiggolan ym. 2019; Bertoldo & Castro 2016; Timlett & Williams 2009; Sorkun 2018; Amutenya ym. 2009; Zhang ym. 2016; Hage ym. 2009; Sidique ym. 2010; Saphores & Nixon 2014; Pickin 2008; Andersson & Stage 2018; Miliute-Plepiene & Plepys 2015

Muovi

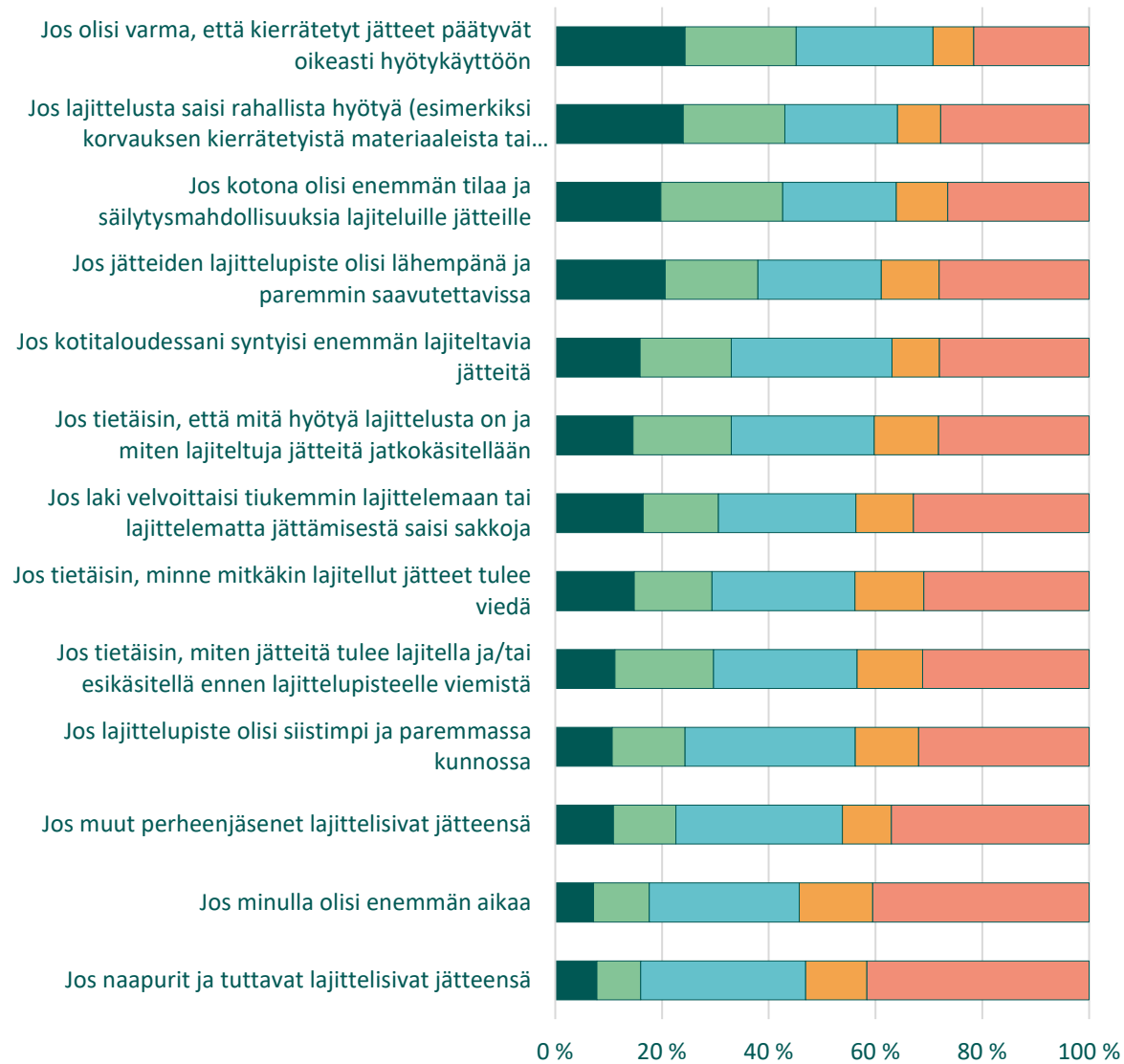
Lajittelukäyttämiseen vaikuttavat tekijät

Muovi

- Innokkaimpia lajittelijoita yli 60-vuotiaat
- 12% 20-39-vuotiaista ei lajittele koskaan muovia
- 14% maaseudun haja-asutusalueiden asukkaista ei lajittele koskaan muovia
- Ei juurikaan merkitystä sukupuolella, syntyperällä, koulutuksella...

11. Lajittelisin aktiivisemmin... (n=975)

Lajittelukäyttäytymiseen vaikuttavat tekijät

- Monet kokevat lajittelevansa jätteet jo nyt mahdollisimman hyvin
- Tieto, siitä minne jätteet päätyvät kannustaisi lajittelemaan
- Lajitteluaktiivisuutta lisääisivät myös rahallinen hyöty ja tila kotona
- Vähiten vaikutusta on sosiaalisella paineella ja ajankäytöllä

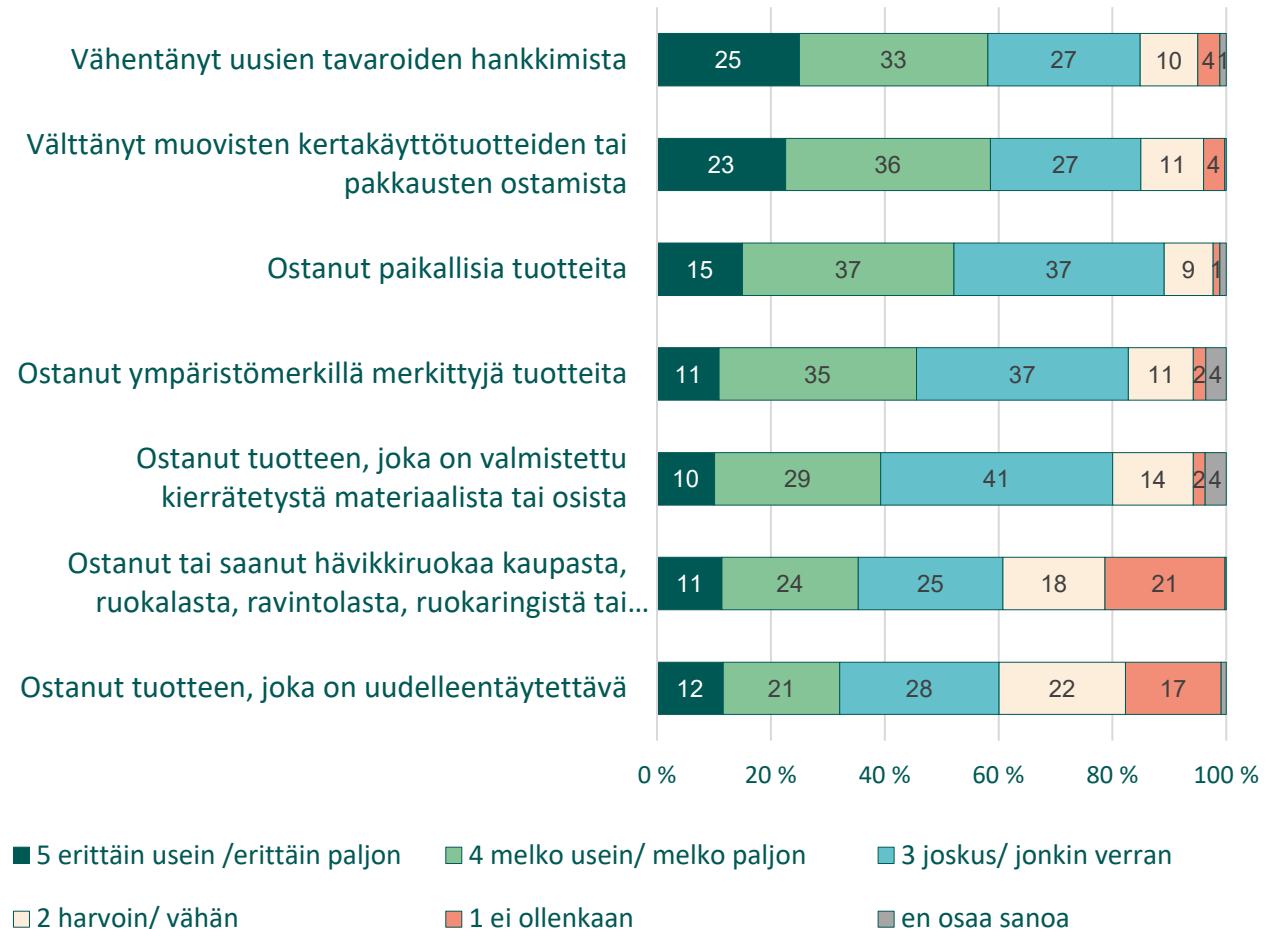

Muut kiertotaloustoimet

Kiertotalous näkyy ostokäyttäytymisessä

- 85% oli vähentänyt vähintään joskus uusien tavaroiden hankkimista
- Noin 80% oli ostanut ympäristömerkillä merkittyjä tuotteita ja kierrätetystä materiaalista valmistettuja tuotteita

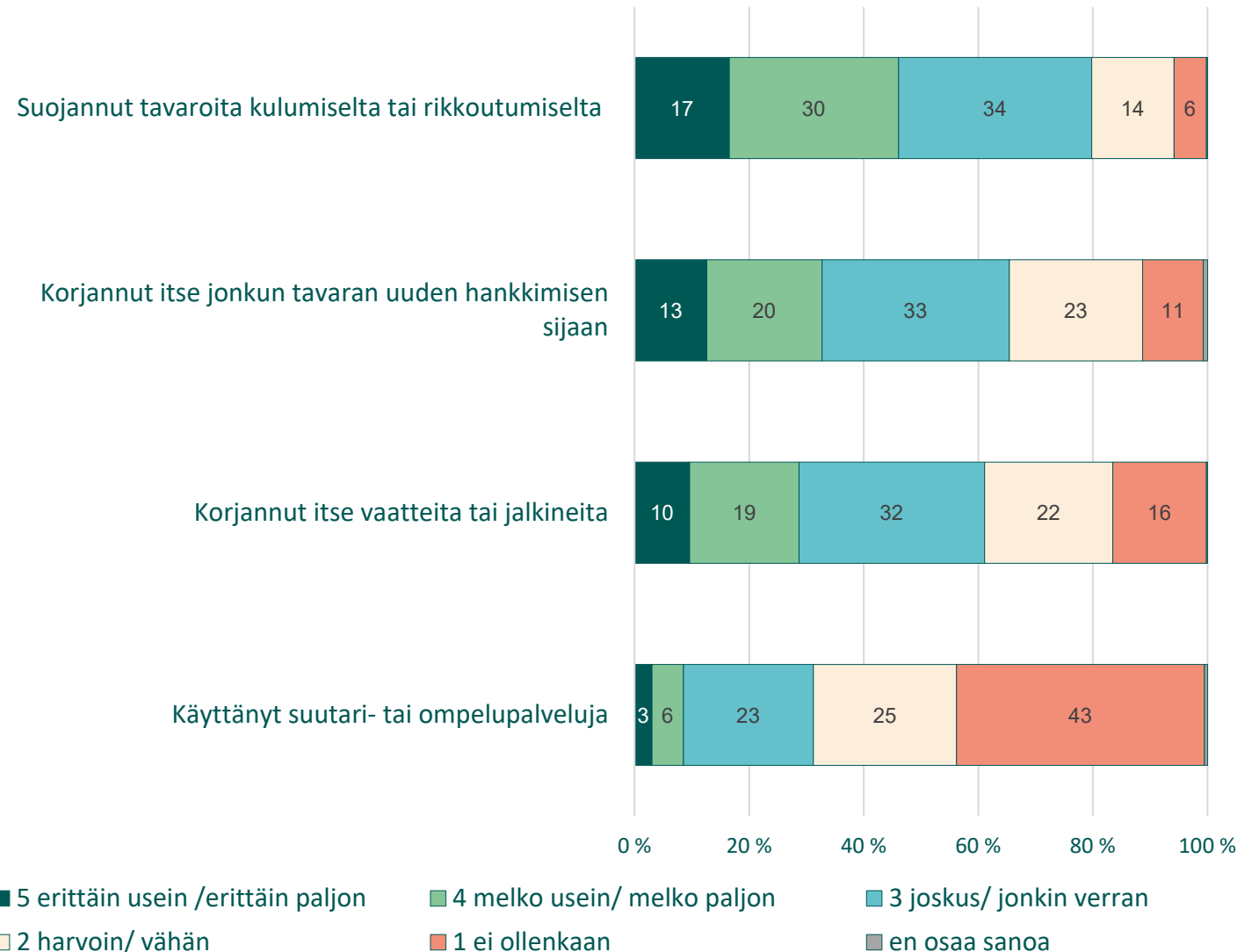
Mitä seuraavista tavaroiden ja palveluiden hankkimiseen liittyvistä toimista olet tehnyt viimeisen 12 kuukauden aikana? (n=975)

Tavaroita korjataan ja huolletaan itse

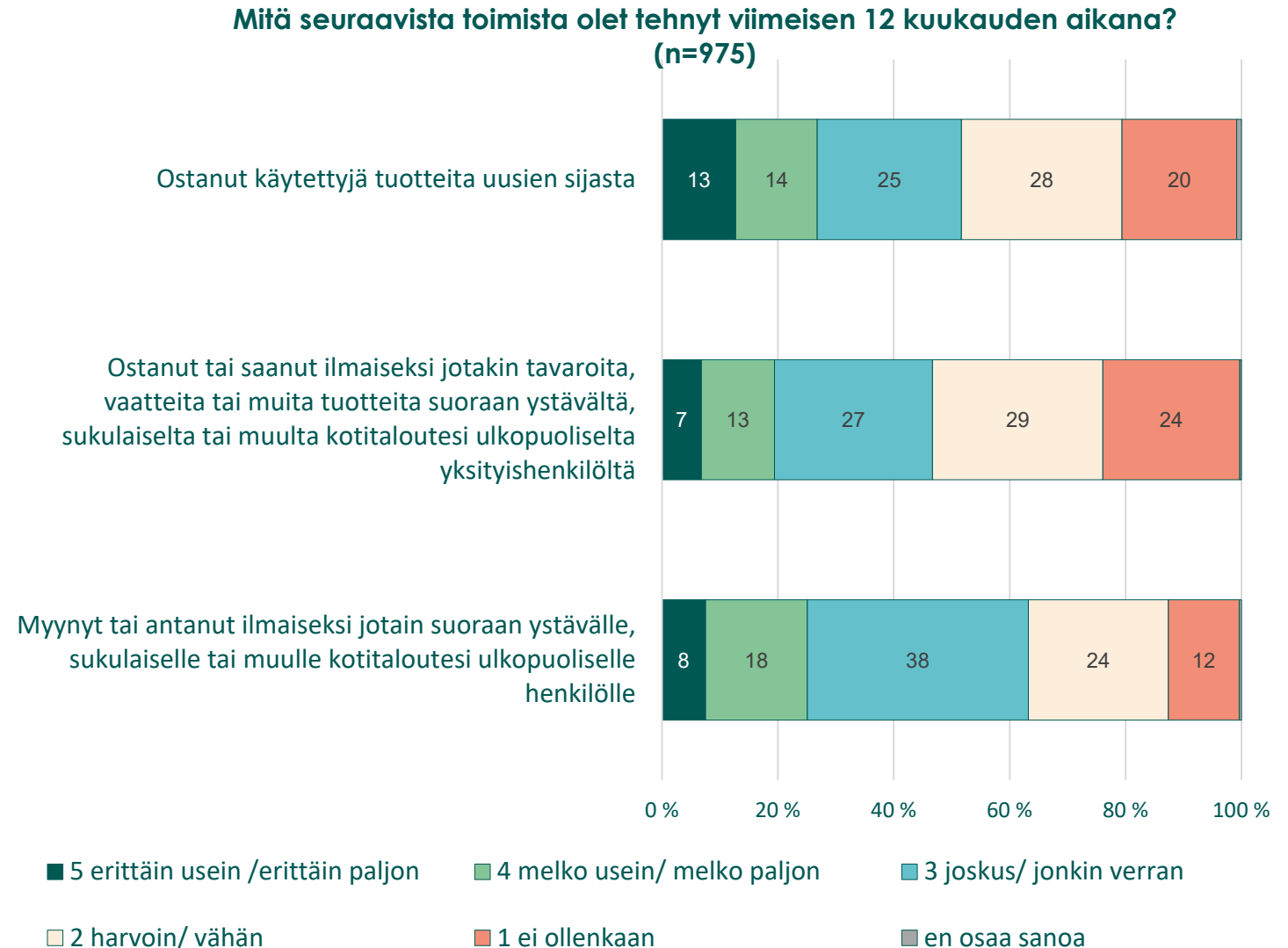
Mitä seuraavista tavaroiden huoltamiseen ja korjaamiseen liittyviä toimia olet tehnyt viimeisen 12 kuukauden aikana? (n=975)

- 80% on ainakin joskus suojannut tavaroitaan
- 80% omistaa tarvittavia työkaluja
- 65% on korjannut tavaroita uuden hankkimisen sijaan
- Maksullisia korjauspalveluja käytetään harvemmin

Uudelleenkäyttö jakaa kansalaisia

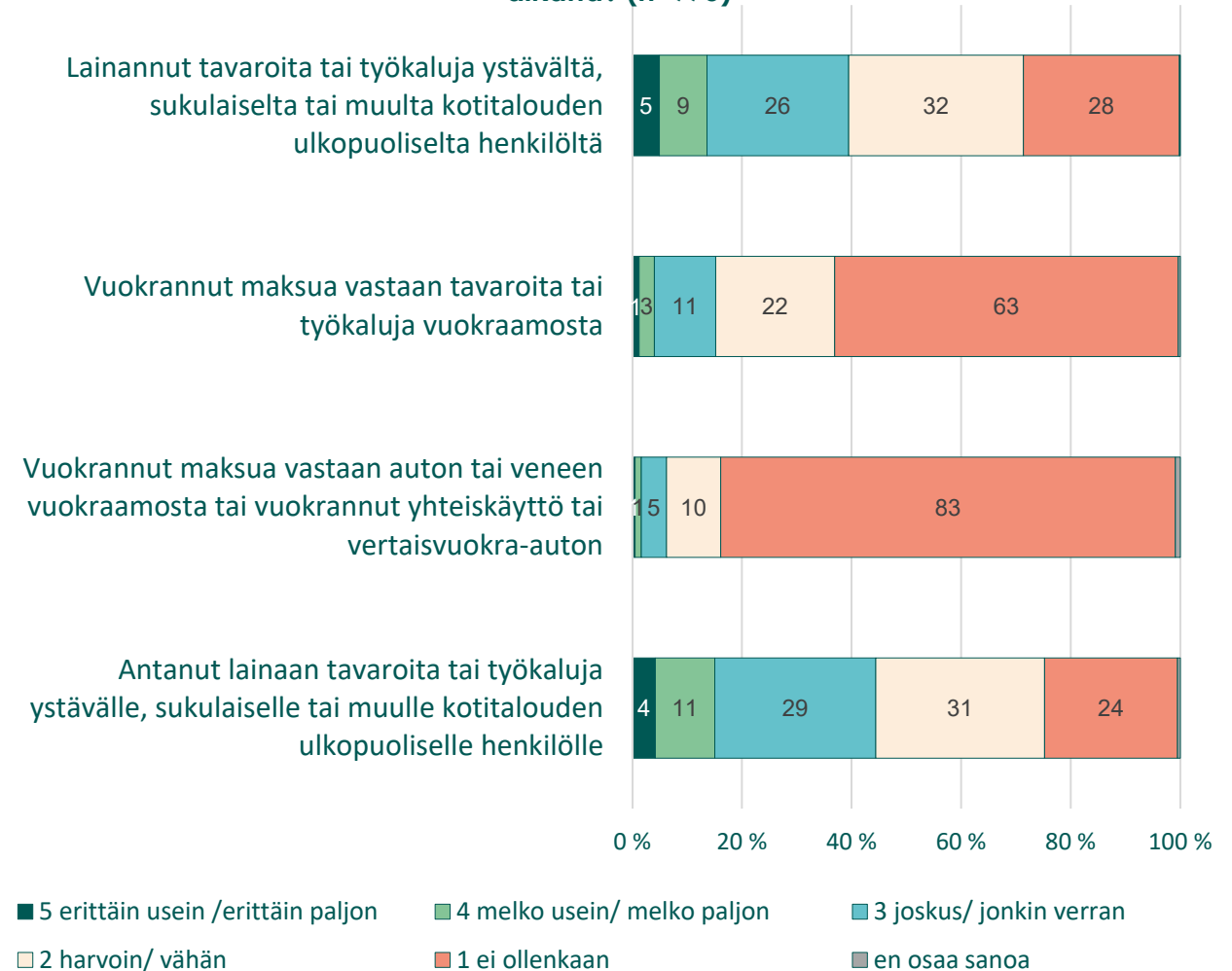
- Osa suosii käytettynä ostamista, osa haluaa hankkia tavaransa uutena
- Uudelleenkäyttö on yleisempää nuorempien, naisten ja pienempituloisten keskuudessa

Yhteiskäytön haasteena halu tavaroiden omistukseen

- 71% haluaa mieluiten itse omistaa tavarat, joita käyttää
- Tavaroiden informaalinen lainaaminen muilta ja muille yleisintä
- Maksullisten vuokra- ja lainauspalveluiden käyttö harvinaista

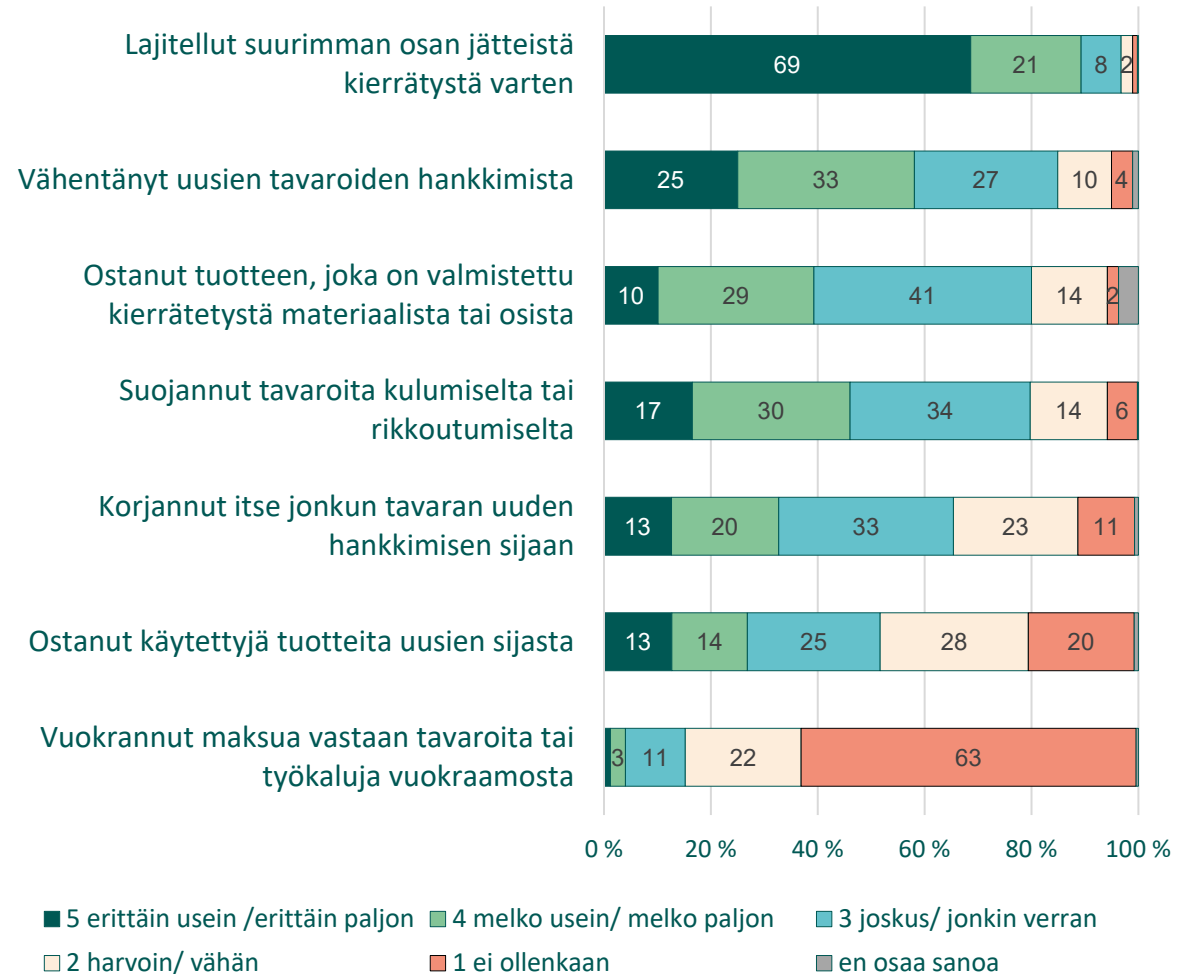
Mitä seuraavista tavaroiden ja palveluiden vuokraamiseen tai lainaamiseen liittyvistä toimista olet tehnyt viimeisen 12 kuukauden aikana? (n=975)

Miten kiertotalous näkyy suomalaisten arjessa?

- Kaikki toimet eivät yhtä tuttuja tai haluttuja
- Asenteissa ja käyttäytymisessä painottuvat lajittelu, kestävät ostoalinnat ja tavaroiden huoltaminen ja korjaaminen
- Uudelleenkäyttö jakaa kansalaisia
- Jakamistalous haasteellinen

Mitä seuraavista toimista olet tehnyt viimeisen 12 kk aikana (n=975)

Kiitos!

kati.pitkanen@syke.fi,
www.materiaalitkiertoon.fi

Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute

circwaste

LIFE15 IPE FI 004

Circwaste-project receives financial support from EU for the production of its materials. The views reflected within the contents are entirely the project's own and the EU commission is not responsible for any use of them.